

ВІДГУК

заслуженого діяча мистецтв України, професора
кафедри звукорежисури

Київського національного університету культури і мистецтв

БАРБИ ІГОРЯ ДАВИДОВИЧА

та доктора філософських наук, професора
кафедри театрознавства

Київського національного університету

театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого

АНГЕЛОВОЇ АНГЕЛІНИ ОЛЕГІВНИ

на творчий мистецький проєкт та його наукове обґрунтування

НЕЧМОГЛОДА ЕДУАРДА ЛЕОНІДОВИЧА

«ДРАМАТУРГІЯ АБСУРДУ В КІНОКОМЕДІЇ

ЯК СПОСІБ ОСМИСЛЕННЯ РЕАЛЬНОСТІ»

подані до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень.

Творчий мистецький проєкт та наукове обґрунтування Едуарда Леонідовича Нечмоглода заповнює суттєву прогалину у вітчизняній теорії та практиці режисури. Попри тривалу присутність абсурдної комедії в академічному дискурсі, режисерський вимір цього явища — питання про те, яким чином абсурд організовує творчий процес зсередини — залишався практично недослідженим. Здобувач здійснює принципове методологічне зміщення: від рецептивного аналізу готового фільму до дослідження продуктивної логіки режисерського мислення.

Актуальність дослідження зумовлена кількома чинниками. Практика сучасного кінематографа демонструє стабільне зростання інтересу до абсурдної комедії: провідні фестивалі й кінопремії регулярно відзначають роботи Т. Вайтіті, К. Дюп'є, Й. Лантімоса, Д. Квана і Д. Шайнерта. Водночас академічний аналіз цих режисерських систем із позиції творчого методу досі не здійснено системно. Особливо актуальною є тема для сучасного українського кіно: після 2022 року абсурдна комедія набуває подвійної функції — психологічного захисту і критичного осмислення суспільних деформацій в умовах воєнного стану. Здобувач не лише теоретично

обґрунтовує цю тезу, а й підтверджує власною режисерською практикою.

Теоретична рамка дослідження відповідає сучасному стану кінознавчої науки. Залучення праць А. Камю, Ж.-П. Сартра, М. Ессліна, А. Бергсона, В. Тернера, а також сучасних українських дослідників — Т. Гундорової, І. Зубавіної, Г. Погребняк, О. Єсіна та А. Демури — свідчить про широту теоретичного кругозору та здатність здобувача інтегрувати різномірний матеріал у єдину аналітичну рамку.

Характеристика змісту та структури наукового обґрунтування.

Наукове обґрунтування складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура відповідає меті дослідження і послідовно реалізує логіку руху від теорії до практики.

Перший розділ — «Теоретичні та методологічні засади абсурдної кінодраматургії» — формує філософсько-естетичне підґрунтя дослідження. Автор прослідковує ланцюжок від концепцій абсурду у французькому екзистенціалізмі — через поетику театру абсурду — до кінематографічних трансформацій цього явища. Детально аналізуються структурні механізми абсурдної кінодраматургії: комунікативний збій, антиструктура, повтор, гротеск, циклічність і неадекватність реакції як виражальні засоби. Окремо обґрунтовується специфіка режисерських імплікацій теоретичної моделі — що є важливим кроком від теорії до практики.

Другий розділ — «Режисерські стратегії абсурду у світовому та українському кінематографі» — є найбільш розгорнутою аналітичною частиною роботи. Детально досліджено творчі системи семи режисерів світового кіно (К. Дюп'є, Т. Вайтіті, С. Кубрик, Вес Андерсон, брати Дж. і І. Коен, Д. Кван і Д. Шайнерт, Й. Лантімос і Рой Андерссон), а також проаналізовано специфіку абсурду в українській кінематографічній традиції — від фольклорної моделі у «Пропалій грамоті» через комунікативний абсурд Кіри Муратової і дорожній абсурд Михайла Ілленка до сучасних авторів. Значущим результатом розділу є систематизація семи типологічних моделей абсурдної кінокомедії та обґрунтування принципу їх класифікації за критерієм режисерського рішення, а не за властивістю готового тексту.

Третій розділ — «Авторська модель абсурдної драматургії: практична апробація» — містить рефлексію власної режисерської практики на матеріалі трьох короткометражних фільмів. Здобувач послідовно аналізує еволюцію авторського підходу: від абсурду як зовнішньої сатиричної деконструкції соціальної ролі («Капітан Бровари», 2023) — через урок про принципову залежність гротеску від органічності акторського існування («70 000 років тому», 2023) — до психологічно-метафоричного абсурду як внутрішньої логіки фільмового світу («Кохання з хвостом», 2025). Висновки розділу верифікують ключовий теоретичний принцип роботи про органічність через аналіз репетиційного процесу і глядацької рецепції. Порівняльна таблиця еволюції авторської моделі є одним із найбільш переконливих аналітичних інструментів роботи.

Загальний обсяг і структура наукового обґрунтування відповідають поставленій меті. Висновки чітко корелюють із завданнями дослідження, базуються на системному аналізі та підтверджені як теоретичними аргументами, так і практичними результатами.

Наукова новизна результатів наукового обґрунтування.

Наукова новизна роботи відображається у кількох добре обґрунтованих положеннях. Вперше в українській науці систематизовано сім типологічних моделей абсурдної кінокомедії, зорієнтованих на перспективу режисерських рішень: мінімалістично-алогічну (К. Дюп'є), емпатійно-травматичну (Т. Вайтіті), іронічно-політичну (С. Кубрик), стилізовано-декоративну (Вес Андерсон), тілесно-екзистенційну (Д. Кван і Д. Шайнерт), соціально-експериментальну (Й. Лантімос) і фантазійно-сновидінну (Рой Андерссон). Принциповою є зміна точки відліку: критерієм класифікації виступає не «який абсурд присутній у готовому фільмі», а «які рішення приймає режисер у процесі його створення». Саме це зміщення надає типології безпосередньої практичної цінності для режисерської освіти та творчої практики.

Самостійним і вагомим теоретичним результатом є обґрунтування органічності акторського існування як системоутворювального принципу абсурдної кінодраматургії. Здобувач доводить: абсурдний ефект виникає не через навмисну ексцентрику чи деформацію образу, а як природний наслідок точно побудованої ситуації та послідовного слідування персонажа певній внутрішній логіці — навіть там, де ця логіка суперечить зовнішній

раціональній нормі. Відсутність органічного акторського фундаменту руйнує довіру глядача до реальності фільмового світу і перетворює абсурд на порожній прийом.

Суттєвим науковим внеском є також характеристика специфіки абсурдної кінокомедії в українському контексті після 2022 року як явища, що поєднує психологічно-захисну та критично-аналітичну функції. Дослідження є першою в Україні роботою, що розглядає цю тенденцію системно і обґрунтовує її зв'язок з глибшою традицією фольклорного і поетичного абсурду в українській культурі.

Характеристика мистецької складової творчого проєкту.

Мистецька складова проєкту представлена авторським науково-популярним фільмом, що є самостійним аудіовізуальним твором, у якому здобувач виступає одночасно автором концепції, сценарію і режисером. Фільм безпосередньо реалізує ключові теоретичні положення наукового обґрунтування і водночас є самодостатнім художнім висловлюванням, що не потребує додаткового коментаря для сприйняття.

Концептуальна архітектура фільму побудована за принципом послідовного розгортання: від філософсько-естетичних витоків явища абсурду через аналіз режисерських стратегій у світовому та українському кінематографі — до авторської рефлексії власної творчої практики. Ця тричастинна логіка точно відображає структуру наукового обґрунтування, що свідчить про органічну єдність дослідницької і творчої складових проєкту.

Художній метод фільму ґрунтується на принципі зіставлення першоджерела і авторської інтерпретації: кожен тематичний блок відкривається фрагментом оригінального фільму зі збереженим звуком, після якого звучить авторський коментар. Це рішення є методологічно виправданим: глядач отримує безпосередній аудіовізуальний досвід зустрічі з оригінальним матеріалом ще до того, як авторська думка формує його інтерпретаційну рамку. Такий підхід забезпечує аналітичну чесність і уникає підміни кінематографічного аргументу словесним.

Звукова організація фільму є результатом свідомого рішення: оригінальний звук кожного фрагмента зберігається без накладання авторського коментаря, що підкреслює самодостатність аудіовізуальної мови кіно і забезпечує аналітичну чесність. Цитати

на екрані між блоками (А. Камю, К. Юнг, Вольтер, Стендаль, Л. Курбас) виконують роль концептуальних ключів і ритмічних пауз, що структурують матеріал.

Завершальний авторський блок — аналіз трьох власних короткометражних фільмів — є найбільш самобутньою частиною твору. Здобувач демонструє здатність до дистанційованого погляду на власну практику: він не лише фіксує художні рішення, а й аналізує їх невдачі як дослідницький матеріал. Така позиція, де режисер є одночасно суб'єктом і об'єктом аналізу, є рідкісною в академічному кіномистецтві й надає роботі особливої автентичності.

Фільм характеризується єдністю інтонації попри тематичну різноманітність матеріалу, публіцистичною загостреністю і здатністю формулювати складні наукові ідеї через аудіовізуальний аргумент, а не через наукову мову. Проект демонструє зрілість авторського підходу, що поєднує дослідницьку чесність із художньою виразністю.

Апробація результатів наукового дослідження.

Результати наукового дослідження Едуарда Нечмоглода пройшли належну апробацію. Підготовлено 4 наукові публікації у фахових виданнях, затверджених МОН України (Науковий вісник КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого, Культура України), що відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт. Основні положення дослідження оприлюднено на семи міжнародних науково-практичних конференціях (2024–2025 рр.), зокрема у Київському національному університеті культури і мистецтв та Національній академії мистецтв України.

Практична апробація теоретичних положень здійснена через серію з семи майстер-класів в Інституті екранних мистецтв КНУТКіТ та Київському міжнародному університеті, присвячених драматургічним механізмам абсурду, природі гротеску, парадоксу в наративі та принципам побудови комічного конфлікту. Ці заходи підтвердили запит професійної та освітньої аудиторії на систематизований виклад предмета дослідження.

Дотримання академічної доброчесності у науковому обґрунтуванні та наукових публікаціях.

Наукове обґрунтування виконане з дотриманням принципів академічної доброчесності; використані джерела належним чином

введені в науковий контекст і процитовані. Здатність здобувача до самокритичного аналізу власної практики — зокрема відверте визначення прорахунків фільму «70 000 років тому» як дослідницького матеріалу — є ознакою зрілої наукової позиції.

Дискусійні положення та зауваження.

1. Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту має полістилістичний дискурс, адже, окрім міркувань, викладених в академічному науковому стилі, наявні есеїстичні розмисли, експресивні вислови, суб'єктивні твердження.

2. На нашу думку, окремі складники поняттєво-категоріального апарату дослідження потребують уточнення. Зокрема, варто чіткіше артикулювати значення поняття «антиструктура», оскільки з тексту не завжди зрозуміло, чи йдеться про драматургію, чи про режисерську стратегію, і якій саме традиційній структурі протиставляється це явище. Дисертант визначає антиструктуру як «модель побудови художньої форми, що протистоїть класичній логіці розвитку і завершення» та як «модель світу без остаточної смислової завершеності», проте ці дефініції не є вичерпними. Крім того, автор не розгортає тези про те, що «антиструктура функціонує як форма етичної пастки».

Порушені дискусійні питання лише підкреслюють актуальність поданого на захист творчого проєкту та його обґрунтування, не зменшуючи загальної науково-практичної цінності роботи. Загалом подана праця та перелік дотичних до неї публікацій свідчать про високий рівень фахової підготовки здобувача, підкреслюються глибину та самостійність його авторських суджень.

Загальний висновок і оцінка наукового обґрунтування.

Творчий мистецький проєкт Нечмоглода Едуарда Леонідовича та його наукове обґрунтування виконані на високому науковому та художньому рівні. Наукова і творча складові проєкту органічно доповнюють одна одну, що свідчить про сформованість у здобувача цілісного наукового мислення і здатності до самостійного генерування наукових ідей.

Типологія семи моделей і обґрунтування органічності акторського існування є помітним внеском у теорію та практику режисури і режисерську педагогіку; результати можуть безпосередньо використовуватись у підготовці режисерів аудіовізуального мистецтва.

Нечмоглод Едуард Леонідович заслуговує на присудження освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Заслужений діяч мистецтв України, професор
кафедри звукорежисури
Київського національного університету культури і мистецтв

БАРБА І. Д.

Доктор філософських наук, професор
кафедри театрознавства Київського
національного університету театру, кіно
і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого

АНГЕЛОВА А. О.

Підпис		засвідчую.
Начальник		
“ОП”		2026 р.

Підпис	
ЗАСВІДЧУЮ	
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ	

О. Білеус
16.07.2026